SECONDARY SCHOOL EXAMINATION 2024
STD : X MARKING SCHEME- GUJARATI CODE: 010
Strictly Confidential
(For Internal and Restricted use only)
(PAPER CODE 09, SET- 4)

General Instructions: -

1. You are aware that evaluation is the most important process in the actual and correct assessment of the candidates. A small mistake in evaluation may lead to serious problems which may affect the future of the candidates, education system and teaching profession. To avoid mistakes, it is requested that before starting evaluation, you must read and understand the spot evaluation guidelines carefully.

2. "Evaluation policy is a confidential policy as it is related to the confidentiality of the examinations conducted, Evaluation done and several other aspects. Its' leakage to public in any manner could lead to derailment of the examination system and affect the life and future of millions of candidates. Sharing this policy/document to anyone, publishing in any magazine and printing in News Paper/Website etc may invite action under various rules of the Board and IPC."

3. Evaluation is to be done as per instructions provided in the Marking Scheme. It should not be done according to one's own interpretation or any other consideration. Marking Scheme should be strictly adhered to and religiously followed. However, while evaluating, answers which are based on latest information or knowledge and/or are innovative, they may be assessed for their correctness otherwise and due marks be awarded to them. In class-X, while evaluating two competency-based questions, please try to understand given answer and even if reply is not from marking scheme but correct competency is enumerated by the candidate, due marks should be awarded.

4. The Marking scheme carries only suggested value points for the answers. These are in the nature of Guidelines only and do not constitute the complete answer. The students can have their own expression and if the expression is correct, the due marks should be awarded accordingly.

5. The Head-Examiner must go through the first five answer books evaluated by each evaluator on the first day, to ensure that evaluation has been carried out as per the instructions given in the Marking Scheme. If there is any variation, the same should be

zero after deliberation and discussion. The remaining answer books meant for evaluation shall be given only after ensuring that there is no significant variation in the marking of individual evaluators.

6. Evaluators will mark (✓) wherever answer is correct. For wrong answer CROSS 'X'be marked. Evaluators will not put right (✓) while evaluating which gives an impression that answer is correct and no marks are awarded. This is most common mistake which evaluators are committing.

7. If a question has parts, please award marks on the right-hand side for each part. Marks awarded for different parts of the question should then be totalled up and written in the left-hand margin and encircled. This may be followed strictly.

8. If a question does not have any parts, marks must be awarded in the left-hand margin and encircled. This may also be followed strictly.

9. If a student has attempted an extra question, answer of the question deserving more marks should be retained and the other answer scored out with a note "Extra Question".

10. No marks to be deducted for the cumulative effect of an error. It should be penalized only once.

11. A full scale of marks _____ (example 0 to 80/70/60/50/40/30 marks as given in Question Paper) has to be used. Please do not hesitate to award full marks if the answer deserves it.

12. Every examiner has to necessarily do evaluation work for full working hours i.e. 8 hours every day and evaluate 20 answer books per day in main subjects and 25 answer books per day in other subjects (Details are given in Spot Guidelines). This is in view of the reduced syllabus and number of questions in question paper.

13. Ensure that you do not make the following common types of errors committed by the Examiner in the past:-

- Leaving answer or part thereof unassisted in an answer book.
- Giving more marks for an answer than assigned to it.
- Wrong totalling of marks awarded on an answer.

- Wrong transfer of marks from the inside pages of the answer book to the title page.
- Wrong question wise totalling on the title page.
- Wrong totalling of marks of the two columns on the title page.
- Wrong grand total.
- Marks in words and figures not tallying/not same.
- Wrong transfer of marks from the answer book to online award list.
- Answers marked as correct, but marks not awarded. (Ensure that the right tick mark is correctly and clearly indicated. It should merely be a line. Same is with the X for incorrect answer.)
- Half or a part of answer marked correct and the rest as wrong, but no marks awarded.

14. While evaluating the answer books if the answer is found to be totally incorrect, it should be marked as cross (X) and awarded zero (0) Marks.

15. Any un assessed portion, non-carrying over of marks to the title page, or totalling error detected by the candidate shall damage the prestige of all the personnel engaged in the evaluation work as also of the Board. Hence, in order to uphold the prestige of all concerned, it is again reiterated that the instructions be followed meticulously and judiciously.

16. The Examiners should acquaint themselves with the guidelines given in the "Guidelines for spot Evaluation" before starting the actual evaluation.

17. Every Examiner shall also ensure that all the answers are evaluated, marks carried over to the title page, correctly totalled and written in figures and words.

18. The candidates are entitled to obtain photocopy of the Answer Book on request on payment of the prescribed processing fee. All Examiners/Additional Head Examiners/Head Examiners are once again reminded that they must ensure that evaluation is carried out strictly as per value points for each answer as given in the Marking Scheme.

માધ્યમિક સ્કૂલ પરીક્ષા 2023-24

ગુણ યોજના : ગુજરાતી (010)

સામાન્ય નિર્દેશ: મૂલ્યાંકન કરતી વખતે નીચેની સૂચનાઓને ધ્યાનમાં રાખવી.

તમે જાણો છો કે ઉમેદવારોના વાસ્તવિક અને સાચા મૂલ્યાંકનમાં મૂલ્યાંકન એ સૌથી મહત્વપૂર્ણ પ્રક્રિયા છે. મૂલ્યાંકનમાં એક નાની ભૂલ ગંભીર સમસ્યાઓ તરફ દોરી શકે છે જે ઉમેદવારોના ભાવિ, શિક્ષણપ્રણાલી અને શિક્ષણ વ્યવસાયને અસર કરી શકે છે. ભૂલો ટાળવા માટે એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે મૂલ્યાંકન શરૂ કરતાં પહેલાં તમારે સ્થળ મૂલ્યાંકન માર્ગદર્શિકા કાળજીપૂર્વક વાંચવી અને સમજવી જોઈએ.મૂલ્યાંકન એ આપણા બધા માટે 10-12 દિવસની કાર્યવાહી છે. તેથી તમારે આ પ્રક્રિયામાં તમારા શ્રેષ્ઠ પ્રયાસો કરવા જરૂરી છે.

વિશેષ સૂચના: માનનીય સર્વોચ્ચ ન્યાયાલયના આદેશ અનુસાર, ઉમેદવારોને નિયત પ્રોસેસિંગ ફીની ચૂકવણી અને તેમની વિનંતી પર જવાબ પુસ્તિકાની ફોટોકોપી મેળવવાની પરવાનગી આપવામાં આવશે. તેથી બધા પરીક્ષકો/અતિરિક્ત મુખ્ય પરીક્ષકો /મુખ્ય પરીક્ષકોએ ખાતરી કરવી જોઈએ કે માર્કિંગ સ્કીમમાં આપેલ દરેક જવાબ મુજબ મૂલ્યાંકન ચુસ્તપણે કરવામાં આવે છે.

***પરીક્ષકે નિશ્ચિત કરેલી ગુણ યોજના પ્રમાણે ઉત્તરવહીનું મૂલ્યાંકન કરવું.**

1. પરીક્ષકો સાથે પ્રથમ દિવસે વ્યક્તિગત અને સામૂહિક રીતે ગુણયોજનાની ચર્ચા- વિચારણા કર્યા પછી જ મૂલ્યાંકન કાર્ય શરૂ કરવું.

2. ગુણયોજનાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ મૂલ્યાંકનને વધારેમાં વધારે ન્યાય આપવાનો છે. ગુણયોજનામાં આપવામાં આવેલા ઉત્તરના મુદ્દાઓને અંતિમ ગણવા નહીં. આ માત્ર માર્ગદર્શિકા છે અને તે સંપૂર્ણ જવાબની ખાતરી કરતા નથી. તે બધા મુદ્દાઓ માત્ર માર્ગદર્શક અને નિર્દેશરૂપ છે. વિદ્યાર્થીઓની પોતાની અભિવ્યક્તિ હોઈ શકે છે અને જો અભિવ્યક્તિ સાચી હોય તો તે મુજબ ગુણ આપવામાં આવશે.

3. મૂલ્યાંકન કાર્ય માત્ર વ્યક્તિગત મતાનુસાર નહીં, પરંતુ ગુણયોજનાના નિર્દેશ પ્રમાણે જ કરવું.

4. દરેક પેટાપ્રશ્નના ગુણ હાંસિયામાં લખવા. મુખ્ય પ્રશ્ન જ્યાંથી શરૂ થતો હોય તે પાના ઉપર પેટા પ્રશ્નના ગુણનો સરવાળો કરીને લખવો.

5. જો મુખ્ય પ્રશ્નના કોઈ પેટાપ્રશ્ન ન હોય તો એ પ્રશ્નના ગુણ હાંસિયામાં તથા ઉપર લખવા.

6. જો પરીક્ષાર્થીએ કોઈ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર બે જગ્યાએ લખ્યો હોય અને એક પણ ઉત્તરને કાપ્યો ન હોય તો જે ઉત્તર વધારે સાચો હોય એના ગુણ આપવા અને બીજાને ધ્યાનમાં લેવો નહીં.

7. પ્રશ્નોના ઉત્તરો જો મુદ્દાસર લખવાના હોય તો અને પરીક્ષાર્થી જરૂર કરતાં વધારે મુદ્દા લખ્યા હોય તો જરૂરી ગુણ આપીને બિનજરૂરી મુદ્દાને ધ્યાનમાં ન લેવા.

8. એક જ પ્રકારની જોડણી ભૂલનો ગુણ એક જ વખત કાપવો.

9. શબ્દ મર્યાદા કરતા વધારે લખાણના ગુણ કાપવા નહીં.

10. વૈકલ્પિક પ્રશ્નો તેમજ અન્ય પ્રશ્નોમાં જ્યાં પસંદગી આપવામાં આવી છે ત્યાં બધાં જ પ્રશ્નોના જવાબ તપાસવા.(માત્ર શરૂઆતના જ પ્રશ્નોને ધ્યાનમાં ન રાખવા)

11. સામાન્ય રીતે એવું જોવા મળે છે કે પરીક્ષક સહાનુભૂતિથી 30 % ગુણ મેળવનાર વિદ્યાર્થીને 33% ગુણ આપીને ઉત્તીર્ણ કરે છે. અથવા તો ક્યારેક એક ગુણ માત્ર એ આધાર પર કાપવામાં આવે છે કે પૂરા ગુણ ન આપી શકાય. અહીં એ પણ ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે મૂલ્યાંકનમાં પૂરેપૂરા 0 થી 80 ગુણ ઇચ્છનીય છે અર્થાત પરીક્ષાર્થીએ જો બધા જ જરૂરી મુદ્દાઓ સાથે ઉત્તરો લખ્યા હોય તો પૂરેપૂરા 80 ગુણ આપી શકાય.

12. તમામ મુખ્ય પરીક્ષકો/ અતિરિક્ત મુખ્ય પરીક્ષકો/પરીક્ષકોને સૂચના આપવામાં આવે છે કે ઉત્તરવહીમાં મૂલ્યાંકન કરતી વખતે જો કોઈ ઉત્તર પૂર્ણત: ખોટો હોય તો તે ઉત્તર પર ખોટાની (X) નિશાની કરીને (0) ગુણ આપવા જોઈએ.

ગુજરાતી

ધોરણ:10 (010)

સમય : 3 કલાક **કુલ ગુણ : 80**

Time : 3 Hrs. **M.M. : 80**

ક્રમ	ઉત્તરના મુદ્દા	ગુણ વિભાજન
	PART-A	
પ્રશ્નો/ પેટા પ્રશ્નો	**Advance Reading**	
પ્રશ્ન.1	**નીચેનો ગદ્યખંડ વાંચી તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોનો યોગ્ય વિકલ્પ શોધીને જવાબ લખો.**	5x1=5
I	આજે દુનિયા કોની પાછળ પાગલ છે? ઉત્તર- (B) વિજ્ઞાન	
II.	બધા આજના સમયને શેનો જમાનો માને છે? ઉત્તર- (A) ઔદ્યોગિકીકરણ	
III.	યંત્રીકરણના જમાનાને કેવી રીતે આવકારવાનો છે? ઉત્તર- (C) બુદ્ધિપૂર્વક	
IV.	યંત્ર અને વિજ્ઞાનનું સર્જન કોણે કર્યું? ઉત્તર- (D) માનવે	
V.	આપણે યંત્રને કેવું બનાવવાનું છે? ઉત્તર- (A) હુકમનું પાલન કરે તેવું (C) કહ્યું કરે તેવું (બંને જવાબ સાચા આપવા)	
પ્રશ્ન 2	**નીચેનો ગદ્યખંડ વાંચી તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ લખો.**	5x1=5
I.	સતત ફરિયાદ એટલે..... ઉત્તર-જે વિદ્યાર્થી જીવનકળા જાણતો ન હોય તે હંમેશા આ નથી, તે નથી, આવું નથી, તેવું નથી આવી ફરિયાદ કર્યા જ કરવી એટલે સતત ફરિયાદ.	
II.	વિદ્યાર્થીએ જીવન કળા હસ્તગત કરી છે એમ ક્યારે કહેવાય? ઉત્તર-વિદ્યાર્થીએ જીવનકળા હસ્તગત કરી ત્યારે કહેવાય કે, જ્યારે તેની પાસે જેટલા સાધનો અને સગવડ હોય તેમાંથી તે આપોઆપ નવા સાધનોની સૃષ્ટિ ઊભી કરી શકતો હોય.	
III.	ભાવિ સગવડનો લાભ કોને મળે છે? ઉત્તર-પોતાને મળેલા સંસાધનો અને સગવડનો સમજણપૂર્વક ઉપયોગ કરનારને ભાવિ સગવડનો લાભ મળે છે.	
IV.	જંગલમાંથી મંગલ કરવાની કળા એટલે શું?	

	ઉત્તર- જેની સામે ગમે તેવી પરિસ્થિતિ કે ગમે તેટલા ઓછા સાધનો હોય, તેમ છતાં પણ તેમાં તે સારી સગવડ ઊભી કરી શકે, નવું સર્જન કરી શકે એવી કળા એટલે જંગલમાંથી મંગલ કરવાની કળા.	
V.	સારી રીતે જીવન જીવવું એટલે... ઉત્તર- સારી રીતે જીવન જીવવું એટલે જીવન જીવવાની કળા હસ્તગત કરવી, વારેવારે ફરિયાદ ન કરવી ,પોતાના સંસાધનોનું નિર્માણ કરવું,ઓછી સગવડમાં પણ વધારે સારું જીવન જીવવું, સ્વપુરુષાર્થથી પોતાની સૃષ્ટિ ઊભી કરવી. (આ ગદ્યખંડના જવાબ માટે વિદ્યાર્થીઓના દ્રષ્ટિકોણને પણ ધ્યાનમાં લેવા)	
	સાહિત્ય (literature)	
પ્રશ્ન 3	**નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ માટે યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને લખો: (કોઈપણ ચાર)**	**4X1=4**
I.	'જીવન અંજલિ થાજો' કાવ્યમાં કવિ ચરણોને ક્યાં લઈ જવા કહે છે? ઉત્તર – (C) ભૂધર તરફ	
II.	'તે બેસે અહીં' કાવ્યના કવિનું નામ જણાવો. ઉત્તર – (C) સ્નેહી પરમાર	
III.	પ્રથમ હાઇકુમાં તળાવ કેવી રીતે જાગ્યું? ઉત્તર – (A) પંખીની ચાંચથી	
IV.	વ્હાલો ક્યાં નાચે છે? ઉત્તર- (D) કુંજગલીમાં	
V.	કરસનદાસ માણેકનું કયું કાવ્ય તમારા પાઠ્યક્રમમાં છે? ઉત્તર- (D) જીવન અંજલિ થાજો	
VI.	મોરલીનો નાદ ક્યાં ગાજે છે? ઉત્તર- (B) આકાશમાં	
પ્રશ્ન4	**નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો: (કોઈપણ ચાર)** **2 marks to all + check other answers for 2 marks**	**4x1=4**
I.	'ટિફિન' કૃતિમાં ગાય માટે કયો શબ્દ વપરાયો છે? ઉત્તર- ટિફિન કૃતિમાં ગાય માટે 'ગોરવી' શબ્દ વપરાયો છે.	
II.	દીપક કોને પત્ર લખવા કહે છે? ઉત્તર - દીપક ગાંધીજીને પત્ર લખવા કહે છે.	
III.	પ્રાણનો મિત્ર એટલે કોણ? ઉત્તર- પ્રાણનો મિત્ર એટલે શીમળાનું વૃક્ષ.	
IV.	ચુનીલાલ મડિયાની કઈ કૃતિ પાઠ્યક્રમમાં છે? ઉત્તર – **(out of syllabus)**	

V.	ગવરી કોની દીકરી હતી? ઉત્તર - **(out of syllabus)**	
VI.	જેઠીબાઈ કયા બંદરેથી પોર્ટુગલ જવા ઉપડ્યા? ઉત્તર- જેઠીબાઈ દીવ બંદરેથી પોર્ટુગલ જવા ઉપડ્યા.	
	(વ્યાકરણ) **(Applied Grammar)**	
પ્રશ્ન 5	**સૂચના પ્રમાણે નીચેના પ્રશ્નોના યોગ્ય વિકલ્પ શોધીને જવાબ લખો:** **(કોઈપણ ચાર)**	**4x1=4**
I.	ચેન ન પડવું - રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ લખો. ઉત્તર – (C) ગમવું નહીં	
II.	ધૂળમાં મળી જવું- રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ લખો. ઉત્તર – (A) નાશ થવો	
III.	આંસુ લૂછવું -રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ લખો. ઉત્તર – (A)દુઃખ દૂર કરવાં	
IV.	હૃદયમાં ઘા થવો- રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ લખો. ઉત્તર- (A)દુઃખની તીવ્ર અનુભૂતિ થવી	
V.	પાયાના પથ્થર થવું- રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ લખો. ઉત્તર- (B) શરૂઆતના કામમાં વિશેષ યોગદાન આપવું	
પ્રશ્ન 6	**નીચે આપેલા શબ્દ સમૂહ માટે એક શબ્દ લખો. (કોઈપણ ચાર)**	**4x1=4**
I.	જાણવાની ઈચ્છા ઉત્તર –(C) જિજ્ઞાસા	
II.	સહન ન થઈ શકે તેવું ઉત્તર- (A) અસહ્ય	
IIII.	પીળા રંગનું વસ્ત્ર ઉત્તર- (D) પીતાંબર	
IV.	બેઠા ઘાટની નાની લોટી ઉત્તર- (C) ટબૂડી	
V.	પગે કરવામાં આવતી કંકુની અર્ચા ઉત્તર- (C) પિયળ	
પ્રશ્ન 7	**નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ લખો: (કોઈપણ ચાર)**	**4x1=4**
I.	‘શુષ્ક’નો સમાનાર્થી શબ્દ લખો. ઉત્તર –(D) સૂકું	

II.	'સમીપ'નો સમાનાર્થી શબ્દ લખો. ઉત્તર- (C) નજીક	
III.	'ધરા'નો સમાનાર્થી શબ્દ લખો. ઉત્તર- (A)ધરતી	
IV.	નીચેનામાંથી કયું જોડકું વિરોધી શબ્દની રીતે યોગ્ય છે? ઉત્તર- (C) રાત X દિવસ	
V.	નીચેનામાંથી કયું જોડકું વિરોધી શબ્દની રીતે યોગ્ય છે? ઉત્તર- (D) વીર X કાયર	
પ્રશ્ન 8	**સૂચના પ્રમાણે જવાબ લખો.(કોઈપણ ચાર)**	**4x1=4**
I.	કયું વાક્ય ભાષાકીય રીતે સાચું છે? ઉત્તર –(C) મારો ભાઈબંધ આવવાનો છે.	
II.	કયું વાક્ય ભાષાકીય રીતે સાચું છે? ઉત્તર- (D) જેઠીબાઈએ એક અદભુત કાર્ય કરી બતાવ્યું.	
III.	અનુગ ઓળખો: તમારાથી આ કાર્ય થઈ શકે એમ નથી. ઉત્તર- (A) થી	
IV.	અનુગ ઓળખો : પાયલ કોકિલાને બોલાવતી હતી. ઉત્તર –(B) ને	
V.	નામયોગી ઓળખો: મનોજે કમાલને કબાટની આજુબાજુ પેન શોધવાનું કહ્યું. ઉત્તર- (D) આજુબાજુ	
	Part – B **(સાહિત્ય)** **(Literature)**	
પ્રશ્ન 9	**નીચેનું કાવ્ય વાંચી, તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ લખો.** **(કોઈપણ પાંચ)**	**5x1=5**
I.	કોના દર્શનથી દુઃખ દૂર થાય? ઉત્તર- શ્રીકૃષ્ણ /પ્રભુ / વહાલાના દર્શનથી દુઃખ દૂર થાય છે.	
II.	કૃષ્ણના કાને શું શોભે છે? ઉત્તર- કૃષ્ણના કાને કુંડળ શોભે છે.	
III.	કૃષ્ણના પટકા અને પીતાંબરનો રંગ કેવો છે? ઉત્તર- કૃષ્ણના પટકા અને પીતાંબરનો રંગ પીળો છે.	

IV.	વૃંદાવનમાં વહાલો શું માંગે છે? ઉત્તર- વૃંદાવનમાં વહાલો દાણ દધિનાં માંગે છે.	
V.	આ કાવ્યમાં કૃષ્ણ માટે વપરાયેલા શબ્દો કયા છે? ઉત્તર- આ કાવ્યમાં કૃષ્ણ માટે વપરાયેલા શબ્દો - શ્રીકૃષ્ણ,પ્રભુ ,વહાલો, ગિરિધર છે.	
VI.	આ પદમાં કોના પ્રત્યેની ભક્તિ વ્યકત થઈ છે? ઉત્તર- આ પદમાં ગિરિધર કે શ્રીકૃષ્ણ પ્રત્યેની ભક્તિ વ્યક્ત થઈ છે.	
પ્રશ્ન 10	**નીચે આપેલા પ્રશ્નોના બે ત્રણ વાક્યોમાં જવાબ લખો. (કોઈપણ બે)** **વિષયવસ્તુ : 1.5** **જોડણી,ભાષાશુદ્ધિ : 0.5**	2X2=4
I.	પંખી પિંજરામાં શા માટે પૂરાઈ ગયું? ઉત્તર- પિંજરાનું બારણું ખોલીને પંખીને કહેવામાં આવ્યું, હવે તું મુક્ત છે. પંખીએ બહાર નીકળીને માણસ સામે જોયું અને પાછું પિંજરામાં ભરાઈ ગયું. અહીં પંખીની વેદના વ્યક્ત થઈ છે.પંખી(અન્ય જીવસૃષ્ટિ)ને માનવજાત પર વિશ્વાસ નથી. માણસ દંભ કરીને, સદાચારીની બનાવટ કરીને અન્યને ભોળવીને તેનો લાભ લે છે, કપટ કરે છે, છેતરે છે.	
II.	'જીવમાં જીવ આવ્યો' કૃતિમાં પ્રકૃતિમાં થયેલા ફેરફારોનું વર્ણન કરો. ઉત્તર-ઉનાળાના આકરા તાપથી સમગ્ર જીવસૃષ્ટિ વ્યથિત છે. ધૂળની ડમરીઓ થાય છે. પક્ષીઓ માળામાં વ્યથિત થઈ હાંફે છે, પર્ણો કરમાઈ ગયાં છે. રાફડામાં કીડીઓ ખદબદે છે. સોનેરી રંગે તડકો જડાઈ ગયો છે, વગડો, સીમ, માણસો વગેરે પરેશાન છે. ઝરમર ઝરમર વર્ષાના આગમનથી સૃષ્ટિનું ચિત્ર બદલાઈ જાય છે. પશુપંખીઓ, વનસ્પતિ, માણસોમાં નવચેતન આવે છે. સૌ રાહત અનુભવે છે. સૃષ્ટિનું સૌંદર્ય ખીલી ઊઠે છે. આમ, બે ફોરાં વરસાદનાં ઝર્યાં ને વાતાવરણ બદલાઈ ગયું. તેથી 'જીવમાં જીવ' શીર્ષક યથાર્થ છે.	
III.	કવિ મૃત્યુને શા માટે પડકારે છે? ઉત્તર- કવિ મૃત્યુને પડકારે છે, કારણ કે કવિ ખુમારીથી જીવનમાં આવતા પડકારોને ઝીલવા માગે છે, જીવનને વધારે સારું બનાવવા માટે મુશ્કેલીઓનો સામનો છેલ્લા શ્વાસ સુધી કરવા માગે છે.	
IV.	માણસની પાત્રતા વિશે 'તે બેસે અહીં' કાવ્યને આધારે ચર્ચા કરો. ઉત્તર- સભાપાત્રતાની યોગ્યતા એટલે માનભર્યું સ્થાન. જે સંવેદનશીલ છે. એટલે કે બીજાના દુ:ખે દુ:ખી થાય છે અને એનું દુ:ખ દૂર કરે છે તે જે પ્રગતિના શિખરે પહોંચીને પણ નમ્ર રહે છે. અભિમાન કરતો નથી તે. જે કીડિયારું પૂરે, જે ગુપ્તદાન કરે છે તે. જે આત્મનિરીક્ષણ કરે છે અને પ્રામાણિક છે.	

પ્રશ્ન 11	**નીચે આપેલા પ્રશ્નોના સવિસ્તાર જવાબ લખો: (કોઈપણ એક)** **વિષયવસ્તુ : 2.5** **જોડણી,ભાષાશુદ્ધિ : 0.5**	**1X3=3**
I.	'જીવન અંજલિ થાજો' કાવ્યનો ભાવાર્થ વ્યક્ત કરો. ઉત્તર- કવિતા- જીવન અંજલિ થાજો કવિ- કરસનદાસ માણેક સાહિત્ય પ્રકાર- પ્રાર્થના કાવ્ય 'જીવન અંજલિ થાજો' એ એક પ્રાર્થનાકાવ્ય છે. કાવ્યમાં પોતાનું જીવન બીજાને સમર્પિત કરી દેવાની દિવ્ય ભાવનાનું વર્ણન થયું છે. કવિ જીવનભર ભૂખ્યાં , તરસ્યા અને દીનદુ:ખી લોકોને મદદરૂપ થવા ઈચ્છે છે. દુ:ખી લોકોના આંસું લૂછતા થાકવું નહિ એ દ્વારા કવિએ બીજા માટે જીવવું એ જ સાર્થક જીવન છે એમ કહ્યું છે.સત્યને માર્ગે ચાલનારના જીવનમાં કૂલ બનીને પથરાઈ જવું , વિકટ પરિસ્થિતિમાં પણ શ્રદ્ધાનો દીપક પ્રજ્વલિત રાખવો એમાં નિ:સ્વાર્થ અને શ્રદ્ધાવાન જીવનની ઝાંખી થાય છે. અન્ય માટે જીવન સમર્પણ કરવાની ભાવના 'જીવન અંજલિ થાજો' પંક્તિ દ્વારા પ્રગટ થાય છે,એ રીતે કાવ્યનું શીર્ષક યથાર્થ છે.	
II.	દીવાનખાનાનું વર્ણન તમારા શબ્દોમાં કરો. ઉત્તર- કવિતા – દીવાનખાનામાં કવયિત્રી – પન્ના ધીરજલાલ નાયક સાહિત્ય પ્રકાર – અછાંદસ આ નાનકડા કાવ્યમાં નારી સંવેદન અને એકલતાનું વર્ણન છે.આજે સંબંધો વચ્ચેનું અંતર વધતું ગયું છે. આજનો માણસ ભૌતિક સુખ સગવડોની પાછળ ઘેલો થયો છે તેથી સંબંધોમાં તિરાડ પડવા લાગી છે. પરિણામે વૈભવશાળી સુખની વચ્ચે માણસ એકલતા અનુભવે છે.કવયિત્રી પોતાની એકલતા દૂર કરવા માટે,સમય પસાર કરવા માટે દીવાનખાનાને વ્યવસ્થિત કરે છે.દીવાનખાનાને શણગારે છે.દીવાનખાનાની વસ્તુઓને ઘડીક અહીં તો ઘડીક ત્યાં ગોઠવે છે.નાયિકા દીવાનખાનાને વ્યવસ્થિત કરવા માટે વસ્તુઓની ગોઠવણીમાં ફેરફાર કરે છે.દરેક વસ્તુ ક્યાં સારી લાગશે એ વિચારી વિચારીને તેની ગોઠવણી કરે છે. તે સોફા અને લેમ્પનું સ્થાન બદલે છે.બારીના પડદાં બદલી કાઢે છે અને જૂના ગાલીચાની જગ્યાએ wall to wall કારપેટ નખાવી દે છે. સુશોભનથી દીવાનખાનું પ્રસન્ન થાય છે, શોભી ઊઠે છે.	
III.	કવિ મૃત્યુ સાથે શા માટે સંઘર્ષ કરવા માંગે છે? ઉત્તર- કાવ્ય : લઘુકાવ્યો કવિ : શેખાદમ આબુવાલા સાહિત્ય પ્રકાર : મુક્તક	

	કવિ શેખાદમ આબુવાલા કહે છે કે વ્યક્તિ જ્યારે યુવાવસ્થામાં હોય ત્યારે પોતાની ખુમારીથી જીવનના સંઘર્ષોને પાર કરતો જાય છે. તે મૃત્યુ સામે પણ હિંમતથી બાથ ભીડે છે.જીવનમાં આવતા પડકારોને બાગમાં ફેરવવાની એટલે કે જીવનને શ્રેષ્ઠ બનાવવા માટે મૃત્યુને પણ પડકારે છે.ગમે તેવી કઠણ પરિસ્થિતિમાં પણ હારવા માગતા નથી.	
પ્રશ્ન 12	**નીચેનો ગદ્યખંડ વાંચી આપેલા પ્રશ્નોના યોગ્ય જવાબ લખો: (કોઈપણ છ)**	**6X1=6**
I.	વરરાજાનો પહેરવેશ કેવો હતો? ઉત્તર - વરરાજાએ જરિયન જામો પહેર્યો હતો એના હાથમાં તલવાર હતી અને તેનું મિયાન રંગીન હતું.	
II.	જાનમાં મહાલતો સમૂહ લાલભડક શા માટે લાગતો હતો? ઉત્તર- જાનૈયાઓને વેવાઈવાળાઓ તરફથી કંકુના થાપા મારવામાં આવેલા તેથી તે આખો સમૂહ લાલ ભડક લાગતો હતો.	
III.	જાનમાં જોડેલા બળદ સાવ જુદા શા માટે લાગતા? ઉત્તર - જાનમાં આવેલા બળદ હીરભરતનાં ઝૂલ અને શિંગડીઓ વડે શણગારેલા હોવાથી સાવ જુદા લાગતા હતા.	
IV.	શું સાંભળી કામઢા વેપારી દુકાનના ઉંબરે આવી ઊભા? ઉત્તર- રમઝુની શરણાઈને સાંભળી કામઢા વેપારી દુકાનના ઉંબરે આવીને ઊભા રહ્યા.	
V.	રમઝુની શરણાઈનો જાદુ કેવો હતો? ઉત્તર- રમઝુની શરણાઈના જાદુએ આખી બજારને જગાડી દીધી હતી.બધા તે સૂરમાં મંત્રમુગ્ધ થઈ ગયા હતા. આ સિવાય વિદ્યાર્થીઓએ મૌલિકતાથી લખેલ જવાબને માન્ય રાખવો.	
VI.	રમઝુએ વગાડેલા 'અડાણા' રાગની લોકો પર શી અસર થઈ? ઉત્તર- જ્યારે રમઝુએ અડાણો રાગ ઉપાડ્યો ત્યારે તેનું બંધારણ ભાગ્યે જ કોઈ લોકો સમજતાં,છતાં એમાં રહેલા આનંદ, ઉછરંગ, તોફાન, મસ્તી સૌ માણી રહ્યા હતા.	
VII.	રમઝુએ શેના વડે અદ્ભુત સૃષ્ટિ ખડી કરી? ઉત્તર- રમઝુએ પોતાની શરણાઈ /શરણાઈના સૂર / 'અડાણા' રાગ વડે અદ્ભુત સૃષ્ટિ ખડી કરી.	
પ્રશ્ન 13	નીચે આપેલા પ્રશ્નોના બે ત્રણ વાક્યોમાં જવાબ લખો: (કોઈપણ ત્રણ) વિષયવસ્તુ : 1.5 જોડણી,ભાષાશુદ્ધિ : 0.5 **6 marks to all** *** વિદ્યાર્થીઓએ જવાબ લખ્યા હોય કે ન લખ્યા હોય કે ખોટા લખ્યા હોય પરંતુ તેમને OS + 6 લખીને ગ્રેસ ગુણ આપવા.**	**3X2=6**

I.	શ્યામ બેનેગલે ડોક્ટર કુરિયનને શું સૂચન કર્યું? **ઉત્તર- (out of syllabus)**	
II.	ત્રિભુવનદાસના મિત્રોએ શું નક્કી કર્યું? ઉત્તર- **(out of syllabus)**	
III.	ભદ્રંભદ્રનું વર્તન ક્યારે ક્યારે હાસ્ય જન્માવે છે? ઉત્તર- **(out of syllabus)**	
IV.	પાર્વતીબાનું ઘર કેવું હતું? ઉત્તર -પારવતી બાનું ઘર ઉગમણા બારણાવાળું હતું. ધૂળિયું હતું. મોટું ફળિયું હતું. ડાબા હાથ તરફ હતું. ગારમાટીનું ચણતર, જમણા હાથ તરફની ભીંત પડી ગઈ હતી અને ઓસરીમાંથી ગારના પોડાં ઉખડતા હતા.	
V.	દીપક કેવી રીતે ઘવાયો? ઉત્તર- દીપક દેશપ્રેમના રંગે રંગાયેલો બાળક છે.રાષ્ટ્રધ્વજ ચડાવવા અગાશી પર ચડ્યો હતો પણ એના પિતા જોઈ જશે એ બીકે ઉતાવળ કરવા ગયો અને અગાશી પરથી નીચે પડી ગયો અને ગંભીર રીતે ઘવાયો.	
VI.	દાદમાં મળેલી રકમ રમઝુ કન્યાને શા માટે આપે છે? ઉત્તર- **(out of syllabus)**	
પ્રશ્ન 14	**નીચે આપેલા પ્રશ્નોના સવિસ્તાર જવાબ લખો. (કોઈપણ બે)** વિષયવસ્તુ : 2.5 જોડણી,ભાષાશુદ્ધિ : 0.5 **વિદ્યાર્થીઓએ જવાબ લખ્યા હોય કે ન લખ્યા હોય કે ખોટા લખ્યા હોય પરંતુ તેમને OS + 6 લખીને ગ્રેસ ગુણ આપવા. પ્રશ્નોના જવાબ તપાસવા ખરા પરંતુ જોડણી દોષ કે વિષય વસ્તુના ગુણ કાપવા નહીં.** **6 marks to all**	**2X3=6**
I.	રમઝુ મીરનું દીકરી પ્રત્યેનું વાત્સલ્ય વર્ણવો. ઉત્તર – **(out of syllabus)**	
II.	ડોક્ટર કુરિયન ત્રિભુવનદાસના કયા ગુણોથી પ્રભાવિત થયા? ઉત્તર – **(out of syllabus)**	
III.	'ઝબક જ્યોત' કૃતિને આધારે માતૃહૃદયની વેદના વર્ણવો. ઉત્તર- પાઠ - ઝબક જ્યોત લેખક - કૃષ્ણલાલ શ્રીધરાણી સાહિત્ય પ્રકાર – એકાંકી આ એકાંકીમાં લેખકે એક માતાની પોતાના પુત્ર પ્રત્યેની વેદનાનું કરુણ રીતે વર્ણન કર્યું છે. દીપક આઠ વર્ષનો છે, તે સ્વતંત્રતાના રંગે રંગાયેલો છે. પોતાના	

	જ ઘરની અગાસી પર રાષ્ટ્રધ્વજ ફરકાવતા પડી જાય છે અને ગંભીર રીતે ઘવાય છે.તેનું શરીર તાવથી ધગધગે છે .મેનાબેન તેની પાસે બેઠા છે.તેમની આંખોમાં આંસુ છે. તે દીપકને શાંત થઈ જવા કહે છે. તે દીપકના માથા પર વ્હાલથી હાથ ફેરવે છે . તે દીપકના દરેક પ્રશ્નનો હળવાશથી જવાબ આપે છે. જયારે ડોક્ટર મેનાબેનને ઈશ્વર પર શ્રદ્ધા રાખવાનું કહે છે ત્યારે તે ડોક્ટરને પૂછે છે કે, "તમારે દીકરો છે?" આ પ્રશ્નમાં માતૃહૃદયની વેદના દેખાય છે . જયારે દીપક નવના ટકોરે ઝબકીને જાગી જાય છે અને ગાંધીજીને જેલમાં કાગળ લખવાનું ચૂકતી નહીં એમ કહી તે સદાયને માટે આંખો મીંચી દે છે, ત્યારે મેનાબેનનો અવાજ ફાટી જાય છે તે દીપકના શરીર પર ઢગલો થઇ જાય છે.	
IV.	જેઠીબાઈનું શબ્દ ચિત્ર આલેખો. ઉત્તર – પાઠ - જેઠીબાઈ લેખક – દુલેરાય કારાણી સાહિત્ય પ્રકાર – લોકકથા જેઠીબાઈ એક વીરાંગના હતાં.કચ્છ-માંડવીનાં એક અભણ જેઠીબાઈ પોર્ટુગલ સરકારના જુલમી કાયદા વિરુધ્ધ લડે છે. જેઠીબાઈના કારખાનામાં કામ કરતાં કાનજીના દીકરાને નિરાધાર બનતો અટકાવવા તે સૂઝથી સમયસૂચકતા વાપરે છે. તે કાનજીના મૃત્યુની વાત પર પડદો પાડી દે છે અને રાતોરાત તેના પુત્ર પમાના લગ્ન બીજા કામદારની દીકરી સાથે કરાવી દે છે.બીજે દિવસે પોર્ટુગલ સરકારના પાદરીઓ સામે જેઠીબાઈ ભારે હિંમત દાખવે છે.તે પોર્ટુગલ ઓફિસરોને લડત આપે છે, એમના સમયમાં ચાલતી જોહુકમી તથા ધર્મવટાળ પ્રવૃત્તિઓની બધી હકીકત જેઠીબાઈ પોર્ટુગલ ભાષામાં લખાવી, તેને એક ઓઢણી પર છપાવી પોર્ટુગલ જવા માટે નીકળે છે.તે ત્યાંની રાણી ડોન લ્યૂઝાને મળી હાથોહાથ ઓઢણી ભેટ ધરે છે. રાણી આ જુલમની વાતો જાણી તરત જ કાયદો રદ કરવાનું ફરમાન કરે છે અને જેઠીબાઈનાં માનમાં તેમના ઘર પાસે અઠવાડિયામાં એકવાર બેન્ડ વગાડવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો.તે જીવ્યા ત્યાં સુધી આ હુકમનું પાલન થયું. જેઠીબાઈના ઘર પાસેથી પસાર થતા દરેક પોર્ટુગીઝ ઑફિસરો જેઠીબાઈના માનમાં પોતાની હેટ ઉતારી નાખતા. આમ, જેઠીબાઈ અભણ હોવા છતાં લોકોના દિલમાં અમર બની ગયાં.	

	(પ્રભાવક લેખન કૌશલ્ય) **(Effective writing Skill)**	
પ્રશ્ન 15	**નીચે આપેલા વિષય પર કોઈ એક વિષય પર આશરે 120 શબ્દોમાં અનુચ્છેદ લખો.** પ્રસ્તાવના 01 વિષયવસ્તુ 02 ભાષાશુદ્ધિ અને વાક્યરચના 01 ઉપસંહાર 01 નીચેના મુદ્દા ધ્યાનમાં રાખીને અનુચ્છેદ લખવો. • વિષયની પસંદગી. • શરૂઆત આકર્ષક,સ્વાભાવિક અને સચોટ. • વિષયાતંર ન થાય તેની કાળજી રાખવી. • જોડણી શુદ્ધિ અને ભાષાશૈલીનું ધ્યાન રાખવું.	1X5=5
પ્રશ્ન 16	**નીચે આપેલા મુદ્દાને આધારે બોધ અને શીર્ષક સાથે વાર્તા લખો.** **વાર્તાલેખન :** • શીર્ષક 01 • ભાષાશૈલી અને ભાષાશુદ્ધિ 01 • વિષયવસ્તુનું રસપ્રદ વર્ણન 03 • બોધ 01 નીચેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખીને વાર્તા લેખન કરવું. • વાર્તા આપેલ મુદ્દાઓને અનુરૂપ હોવી જોઈએ. • વાર્તા મોટેભાગે ભૂતકાળમાં લખવી. • ભાષા સરળ અને પ્રવાહી. • રસપ્રદ લખાણ જરૂરી. • મુખ્ય પાત્ર પ્રસંગ કે ઉદ્દેશ પરથી યોગ્ય શીર્ષક અને બોધ આપવો. • શીર્ષક –'સિંહ અને સસલું', 'સસલાની યુક્તિ' અથવા અન્ય વાર્તાને અનુરૂપ શીર્ષક આપવું. • બોધ- પોતાની બુદ્ધિથી ગમે તેવી મોટી મુશ્કેલીનો પણ સામનો કરી શકાય. અથવા વાર્તાને યોગ્ય હોય એવો કોઈ પણ બોધ સ્વીકાર્ય.	1X6=6

પ્રશ્ન 17	**નીચે આપેલા વિષય પર પત્ર અથવા સચિત્ર જાહેરાત લખો.** **(I) તમારી ગેરહાજરીમાં તમારા ઘરે ચોરી થઈ છે, એની ફરિયાદ કરતો પત્ર યોગ્ય અધિકારીને લખો.** સરનામું અને તારીખ 01 સંબોધન અને અભિવાદન 01 વિષયવસ્તુ અને ભાષાશુદ્ધિ 02 સમાપન અને લિખિતંગ 01 નીચેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખીને પત્ર લેખન કરવું. • પત્રનું સરનામું સંબોધન અને લિખિતંગ એક જ બાજુ એટલે કે ડાબી બાજુએ (International Method)થી લખવું . • પત્ર લેખનમાં સ્વાભાવિકતા જરૂરી છે. • પત્રની ભાષા સરળ અને શુદ્ધ હોવી જોઈએ. • વિષયનું માહિતીપ્રદ વર્ણન આવશ્યક. • કાર્યાલયને લગતા પત્રમાં તેમજ વ્યવસાયિક કે સરકારી પત્રોમાં વિવેકપૂર્ણ ભાષા, સ્પષ્ટ મુદ્દા અને સંક્ષિપ્ત લખાણ જરૂરી. **ખાસ નોંધ** - પોતાની આગવી ઓળખ થાય એવું નામ કે સરનામું લખવું નહીં. **અથવા** **(II) જાહેરાત લેખન: 'બાળમજૂરી અટકાવો'વિષય પર એક સચિત્ર જાહેરાત તૈયાર કરો.** નીચેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખીને આકર્ષક અને અસરકારક જાહેરાત બનાવવી. • ચિત્રાત્મક રજૂઆત 1.5 • સૂત્રાત્મક રજૂઆત 01 • સમગ્ર પ્રસ્તુતિકરણ 2.5	1X5=5

●●●●●